

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

Список використаних джерел:

1. Кадоркіна Ю. О. Сучасна українська книжкова ілюстрація. Оформлення прози та віршованих збірок. Молодий вчений. 2018. № 12(1). С. 19–22.
2. Корніх М. С. Українська книжкова ілюстрація в контексті розвитку європейської графіки : магістерська робота / наук. кер. Р. О. Пильнік. Кривий Ріг : КДПУ, 2021. 129 с.
3. Косів В. Українська ідентичність у графічному дизайні 1945–1989 років : монографія. Київ : Родовід, 2019. 480 с.
4. Костенко М. Історія ілюстрованої книги. Київ : Критика, 2005. 168 с.
5. Кошка А. Д., Здор О. Г., Лихолат О. В. Ілюстрована книга в українському культурному просторі: між традицією та сучасністю (на прикладі авторського дизайну до твору Івана Франка). Український мистецтвознавчий дискурс. 2025. Вип. 3. С. 60–69.
6. Пушкар О. І., Андрущенко Т. Ю. Ілюстрування : навч. посіб. для студентів напряму підготовки 6.051501 «Видавничо-поліграфічна справа». Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 128 с.
7. Сироїд В. В. Дитяча книжкова ілюстрація: сучасні аспекти створення : кваліфікац. робота здобувача освіти першого (бакалаврського) рівня за спец. 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація / наук. кер. А. П. Дубрівна. Київ : КНУТД, 2024. 83 с.

DOI:

**КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА МОДИФІКАЦІЯ ЕСТЕТИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ**

*Сікорська І. С., здобувач другого магістерського рівня вищої освіти
Науковий керівник: Сідорова І. С., кандидат педагогічних наук,
доцент*

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Анотація. В статті проаналізовано психолого-педагогічні дослідження естетичної культури. Охарактеризовані такі поняття, як «культура» та «естетична культура». Зосереджується увага на значенні естетичного виховання у всебічному розвитку, культурному становленні молодого покоління.

Ключові слова: культура, естетична культура, естетичне виховання.

Abstract. The article analyzes psychological and pedagogical research on aesthetic culture. Such concepts as "culture" and "aesthetic culture" are characterized. Attention is focused on the importance of aesthetic education in the comprehensive development and cultural formation of the younger generation.

Keywords: culture, aesthetic culture, aesthetic education.

У сучасному суспільстві відбуваються значні зміни, які впливають на спосіб життя, систему цінностей і стереотипи мислення населення. В умовах складної та суперечливої соціокультурної й інформаційної реальності – поширення нав'язливої реклами, телевізійних шоу та передач – відбувається пропаганда зразків масової культури низького рівня. Ця реальність має суттєвий вплив на розвиток особистості, особливо на молодь, часто спричиняючи порушення моральних норм, таких як повага до людської гідності, милосердя, добро, любов і розуміння людини як найвищої цінності. Така ситуація також впливає на формування людських взаємин і поведінкових моделей у суспільстві [2]. Головною метою освітян сьогодні має стати переосмислення, переорієнтація та вплив на формування високоморальної громадської та національної позиції молодого покоління, потягу до прекрасного, орієнтації на духовні цінності [6].

Варто зазначити, що важливою якістю духовного світу особистості є її естетична культура, яка заслуговує уваги у дискурсі ціннісних орієнтацій. Естетична культура займає пріоритетне місце серед предметів досліджень у низці наукових галузей: філософії, культурології, мистецтвознавстві, психології, педагогіки та соціології. Особливий інтерес у межах цих дисциплін викликають вивчення природи естетики, сприйняття мистецьких явищ, формування художнього смаку, емоційні реакції на мистецтво, а також роль краси у культурному просторі [7].

Сьогодні важливо приділяти увагу естетичному розвитку молодого покоління, що у майбутньому стане фундаментом формування їхнього духовного світу. «Засобами естетичного впливу на вихованців може стати все навколишнє середовище: природа, багатогранне суспільне життя, у тому числі, процеси комунікації з іншими людьми, продукти творчої діяльності та інша оточуюча дійсність» [1, с. 203].

Проблеми естетичного виховання через мистецтво, як важливого чинника формування особистості, отримали значну увагу у науковій літературі. Ці питання висвітлювались у працях таких вчених, як Г. Ващенко, Г. Сковорода, І. Зязюн, Л. Левчук, О. Оніщенко, В. Панченко, С. Русова, В. Сухомлинський та інших. Значний вплив у дослідженнях естетичного виховання здійснили українські філософи, серед яких О. Воеводін, А. Комарова, С. Кримський, В. Лобас, В. Мазепа, О. Семашко Р. Шульга та інші [2].

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

У наукових працях, таких як дослідження В. Бутенка, Н. Миропольської, Л. Оршанського та В. Петрусенка акцентується важливість мистецтва як засобу естетичного розвитку учня. У цьому контексті особливу увагу приділено впливу художньої творчості на формування світоглядних орієнтирів, емоційної сфери та почуття прекрасного [4].

Досліджуючи культурно-історичний аспект естетичної культури особистості, перш за все, розглянемо дефініцію одного з основних понять – «культура». Термін «культура», що походить від латинського «cultura» (означає оброблення, виховання, освіту, розвиток, шанування), в науковій традиції позначає специфічний спосіб організації та розвитку людської діяльності. Це багатогранне поняття охоплює результати як духовної, так і матеріальної творчості, а також інтегрує систему духовних цінностей, соціальних норм, інституцій та взаємини людства із природою і власним буттям.

У сучасних наукових дискусіях поняття «культура» трактується залежно від дослідницького контексту та специфіки дисципліни. Загальною тенденцією є концептуалізація культури як складного, системного явища, що охоплює різноманітні аспекти суспільного буття. Визначальними компонентами культури є її матеріальні та духовні складові, які перебувають у динамічній взаємодії [4].

Формування естетичної культури особистості передбачає складний і багатогранний процес, який нерозривно пов'язаний із рівнем розвитку емоційно-чуттєвої сфери кожної людини. Ця культура охоплює низку важливих складових, серед яких особливе місце займає здатність до глибоких естетичних переживань, що дозволяють людині відчувати красу навколишнього світу у всій її повноті. До цього додається уміння розпізнавати естетичні прояви в різних формах, таких як зорові образи, звуки або деталі природи, що дає можливість милуватися і знаходити прекрасне в буденності.

Ключовою рисою естетичної культури є володіння ґрунтовною системою знань з цієї сфери, яка допомагає краще розуміти принципи гармонії, естетики та мистецтва. Не менш важливою є наявність практичного досвіду у створенні краси чи залученні до творчої діяльності, що відкриває нові шляхи для самовираження і розвитку індивідуальних здібностей. Завершальним аспектом у цьому процесі виступає моральна зрілість, що несе

відповідальність за узгодженість естетичного і етичного у поведінці та світосприйнятті особистості. У такий спосіб, естетична культура не лише збагачує духовний світ людини, але й сприяє гармонізації її внутрішнього життя та взаємодії із соціумом.

Таким чином, естетична культура є визначальною якістю особистості, яка дозволяє людині не лише сприймати прекрасне, але й брати активну участь у його створенні. Вона нерозривно пов'язана із загальною культурою та іншими аспектами духовного й фізичного розвитку індивіда [2].

У жодній іншій професійній сфері естетичне сприйняття реальності не розкривається настільки виразно, як у педагогічній діяльності, де воно стає важливим соціальним явищем. Це пояснюється тим, що основна мета освітньо-виховного процесу полягає у підготовці молоді до життя в суспільстві, допомагаючи їм адаптуватися до оточуючого середовища та освоїти різноманітні форми соціалізації через передачу й засвоєння досвіду попередніх поколінь. Особливо це прослідковується, у галузі мистецької освіти, в якій естетична культура майбутнього фахівця формується через впровадження різних форм культурно-мистецької діяльності, сучасних інноваційних технологій естетичного спрямування у систему їхньої підготовки [9].

За визначенням І. Сідорової естетична культура – це сформованість у людини естетичних знань, смаків, ідеалів, здібностей до естетичного сприймання явищ дійсності, творів мистецтва, потреба вносити прекрасне в оточуючий світ, оберігати природну красу. «Естетична культура особистості характеризує рівень розвиненості естетичної свідомості, здатність і потребу естетично сприймати дійсність» [5, с. 63-65].

С. Лісова визначає естетичну культуру особистості як інтегральну якість, яка включає когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти. Ця якість дозволяє людині реалізовувати свій творчий потенціал через дотримання законів краси, орієнтуючись на високі духовно-моральні ідеали [3, с. 61].

Процес становлення і розвитку естетичної культури тісно пов'язаний з інтерактивною взаємодією особистості з естетичними цінностями, активізацією творчої уяви, а також формуванням чуттєвої сприйнятливості до краси й гармонії, що проявляється в естетичних явищах. Цей процес охоплює не лише опанування вміння помічати й аналізувати естетичні

аспекти реальності, але й цілеспрямоване формування здатності створювати у свідомості глибокі та багатогранні художні уявлення [8]. У той же час розвивається здатність до аналітичного оцінювання таких явищ через призму естетичної оцінки, що сприяє гармонізації світогляду й особистісного розвитку.

На основі вивчення філософської, психологічної та педагогічної літератури виявлено сутнісні характеристики естетичної культури особистості, яка базується на гармонійному поєднанні естетичної свідомості й діяльності. Вона проявляється в емоційно-почуттєвому переживанні вражень і знань, відображається в різноманітних формах естетичного ставлення (відчуття, оцінювання тощо), вказує на ціннісну позицію людини.

Подальші дослідження варто спрямувати на вивчення і визначення структурних компонентів естетичної культури особистості.

Список використаних джерел:

1. Брацішевська Т. Сідорова І. Теоретичні основи формування естетичної культури школярів з особливими потребами засобами мистецтва. Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку. 2025. 199-205. <https://doi.org/10.31652/978-617-UAWCS-2025.51>
2. Кириченко Л. Формування естетичної культури як складова соціальногуманітарної підготовки сучасної студентської молоді. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2021, № 4 (108). С. 78-88.
3. Лісова С. В. Естетична культура особистості як складова підготовки майбутнього фахівця в системі професійної освіти. Вісник Житомирського державного Університету, 2010. Вип. 50, с. 60-63.
4. Пташук О. А. Естетична культура особистості як мета естетичного виховання: теоретичний аналіз. Інноватика у вихованні. 2016. Вип. 3. С. 289-295. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2016_3_38.
5. Сідорова І.С. Естетична культура – невід’ємний компонент духовного світу особистості. (2021). *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 14, 61-66. <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/1773>
6. Сідорова І. С., Зайонц А. В. Естетичне виховання учнів засобами українського музичного фольклору. Формування професіоналізму фахівця в мистецькій та технологічній освіті: теорія, досвід, проблеми збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 1. С 19-22.
7. Яневський, В. О. Естетична культура як предмет наукових досліджень. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України,

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 98. С. 132-136.

8. Dumchak, I., Kachmar, O., Mochalova, N., Oleksandrenko, K., & Sidorova, I. (2024). Socio cultural factors influencing students' learning experience: a crosscultural study. Revista Eduweb, 18(3), 264-275. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2024.18.03.20>

9. Liudmyla Vasylevska-Skupa, Tetiana Belinska, Kateryna Kushnir, Iryna Sidorova, Lidiia Ostapchuk. Formation of mastery of artistic and pedagogical communication of future teachers of music in the process of vocal and choral activities. Moderní věda. Praha. Česká republika, Nemoros. 2022. № 1. P. 72-82. https://drive.google.com/file/d/17iV0kthZ_olMAWgveL_dtpnSqPZGu4Z/view

DOI:

**СТАНОВЛЕННЯ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК
СКЛАДНИКА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

*Соловей В.В., кандидат педагогічних наук, доцент
Голінська Т. М. кандидат педагогічних наук, доцент*

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського

***Анотація.** У статті проаналізовано становлення декоративно-ужиткового мистецтва як складової мистецької освіти України та визначено його соціокультурний і виховний потенціал. Розкрито історичну еволюцію художньо-ремісничої підготовки й особливості інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва в систему загальної, позашкільної та професійної освіти. Окреслено сучасні методичні підходи до навчання, зокрема музейну педагогіку, проєктно-технологічне навчання, STEAM-підхід і використання цифрових технологій. Визначено основні проблеми впровадження декоративно-ужиткового мистецтва в освітні програми та обґрунтовано його значення для збереження культурної спадщини й розвитку креативної економіки України.*

***Ключові слова:** декоративно-ужиткове мистецтво, система освіти, методичні підходи, збереження культурної спадщини, креативна економіка України.*